

Ekumenické hnutie

V predchádzajúcich článkoch venovaných protestantskému hnutiu sme sa dostali do doby 20. storočia. V tomto zameriame pohľad na ekumenické hnutie 20. storočia.

Úvod

Pri pohľade späť do histórie sme konštatovali (Solas 45, zima 2019, 2. časť, str. 2), že namiesto toho, aby sa rozdiely a nezhody medzi jednotlivými prúdmi reformácie v „poreformačnom období“ (v období po „ranej reformácii“) odstraňovali, naopak, ešte viac narastali. Uspokojivé riešenie vzniknutých biblicko-teologických problémov sa dodnes nenašlo. Hľadanie ich riešenia privádzalo k vzniku nových učení (teológií). V „poreformačnom období“ vznikali nové a nové vieroučné vyznania, učenia, systematické teológie, cirkvi a spoločenstvá. V súčasnosti sa viac ako o protestantizme hovorí o evanjelikálnom hnutí, čiže do popredia sa dostáva evanjelikalizmus ^{A), B)}.

Výrazným fenoménom 20. st. je ekumenické hnutie, ekuména^{C)}. Za počiatok ekumenického hnutia sa (podľa zdroja D, str. 406) považuje spoločný záujem o evanjelizáciu v Študentskom hnutí dobrovoľníkov, ktoré bolo predchodcom Študentského kresťanského hnutia, a Medzinárodná misionárska konferencia v Edinburgu (hlavné mesto Škótska) v roku 1910. Jej úlohou bolo preskúmať svetovú misiu ne-rímskych cirkví. Na konferencii sa stretlo vyše 1 000

delegátov z celého sveta z rôznych denominácií. Do Edinburgu a tejto konferencie siahajú aj korene Svetovej rady cirkví (SRC), ktorá vznikla až po Druhej svetovej vojne a jej prvé stretnutie bolo v Amsterdame v roku 1948.

Druhý vatikánsky koncil (1962 – 1965)

Tento koncil, pomenovaný aj ako Vatikán II, zohráva v ekumenickom hnutí dôležitú úlohu, preto je potrebné venovať mu primeranú pozornosť.

Pre tých, ktorí sa o súčasnú ekuménu usilujú, sú závery (rozhodnutia) Vatikánu II pre vzťahy medzi rímskymi katolíkmi a protestantmi, evanjelikámi a inými rozhodujúce a určujúce. Preto každé hnutie (cirkev, spoločenstvo) usilujúce sa o „jednotu kresťanov“ na základe súčasnej ekumény by malo byť o svojich možnostiach pôsobenia v rámci ekumény (ekumenického hnutia) oboznámené so závermi (dokumentmi) Druhého vatikánskeho koncilu^E. Z týchto dokumentov vyberáme (voľne citované podľa zdroja D, str. 408-411):

a) Keď sa v nich hovorí o Božom ľude, rozumie sa ním rímsko-katolícka cirkev (RKC).

b) Zachováva sa tradičný rozdiel medzi ľudom a RKC kňazstvom.

c) Kňazi RKC prinášajú obete, odpúšťajú hriechy, zmierujú hriešnikov s Bohom a cirkvou prostredníctvom sviatosti pokánia, keď sviatostne obetujú Kristovu obeť pri celebrovaní omše. Na svojej úrovni sprostredkovávajú službu a úrad Krista, jediného Prostredníka. [Kňazi RKC teda vystupujú ako zástupcovia jediného prostredníka medzi človekom a Bohom – a ako

prostredník spásy vystupuje aj samotná RKC, pozn. redakcie.]

d) Cirkev (myslí sa RKC), ako Boží ľud, sa nemôže mýliť vo svojej viere. Neomylnosť je sústredená v pápežovi, ale šíri sa prostredníctvom kolégia biskupov. Ľud, ako celok, prijal nadprirodzený dar spoznávať a prijímať autoritu učenia tejto cirkevnej hierarchie.

e) Pápežské definície (vyhlásenia) „nepotrebujú súhlas cirkvi a nepripúšťajú odvolanie k inej ustanovizni”.

f) Kolégium biskupov vychádza zo „životodarného spojenia s pôvodnými apoštolmi prúdom sukcesie^{F)}, ktorá nebola nikdy prerušená”. Napriek tomu však nemôžu nikdy pôsobiť bez svojej hlavy, pápeža.

V dokumentoch sa nachádzajú aj iné tradičné prvky vierovyznania a praxe katolíckej cirkvi: viera v očistec, modlitby za mŕtvych, vzývanie svätých, postavenie a úloha Márie. Koncilom je potvrdené tradičné učenie o Márii. Koncil nezmiernil uctievanie Márie. Práve naopak, vyzval k horlivému pestovaniu kultu Blahoslavenej Panny, zvlášť v liturgii. Dôraz sa dáva na jej nepoškvrnené počatie, trvalé panenstvo, bezhriešnosť, účasť na diele vykúpenia, prijatie do neba s tým, že je kráľovnou nebies a matkou cirkvi.

Písmo a tradícia (dokument Dei verbum – Dogmatická konštitúcia Božského zjavenia). „Písmo aj tradícia majú byť prijímané s rovnakým postojom zbožnosti a úcty”. Oboje pochádzajú „z jediného posvätného zdroja Božieho slova”. Toto učenie je neoddeliteľne spojené s učením o neomylnnej učiteľskej autorite cirkvi [rozumej: RKC – pozn. redakcie] tak, že tento dokument dochádza k záveru: „svätá tradícia, sväté Písmo a cirkevný učiteľský úrad cirkvi [rozumej: RKC – pozn. redakcie] sú Božím najmúdrejším rozhodnutím tak úzko navzájom spojené, že žiadny z

nich neexistuje bez ostatných dvoch". Najvyššou autoritou pri výklade Písma je teda učiteľský úrad cirkvi [stále rozumej: cirkev = RKC – pozn. redakcie].

Pre nekatolícky svet je osobitne zaujímavý dekrét o ekumenizme (Unitatis redintegratio). Katolícky ekumenizmus až do doby Jána XXIII. (1958-1963) znamenal predovšetkým snahu o návrat všetkých kresťanov do rímsko-katolíckej cirkvi. Koncil Vatikán II preukazuje zmenu postoja a povoláva všetkých veriacich k aktívnej účasti v ekumenizme^G). Podľa dokumentu o ekumenizme (Unitatis redintegratio) sú tí, ktorí nepatria do RKC, nazvaní „oddelené spoločenstvá a cirkvi“, ktorí majú určité chyby v učení a disciplíne, ale „nie sú zbavení významu, dôležitosti a mystéria (tajomstva, záhady) spasenia“.

Na prácach na koncile sa zúčastňovali aj biskupi z komunistických krajín. Pritom jedným z najaktívnejších z nich, podľa zdroja H, bol Karol Wojtyła (budúci pápež Ján Pavol II.). Treba tiež poznamenať, že 7. decembra 1965 došlo súčasne v Istanbule a Ríme k zrušeniu vzájomnej kľatby z r. 1054 a nasledujúceho dňa, 8. decembra 1965, sa koncil skončil.

Perspektívy pre protestantov po Vatikáne II

Aj po tomto koncile však zostalo naďalej v platnosti tvrdenie, ktoré prezentoval pápež Pius XII. vo svojich encyklikách z rokov 1943 a 1950 a ktoré znelo: „Nikto nemôže mať Krista ako Hlavu Cirkvi bez toho, aby nasledoval jeho zástupcu na zemi“ (citované podľa zdroja D, str. 411). A tým zástupcom sa rozumel rímsky pápež [pozn. redakcie].

Treba si uvedomiť, že katolícka cirkev nezmenila svoje stáročné dogmy. Námietky reformácie zo 16. st. ostávajú stále aktuálne a živé a musia byť na programe každej diskusie s Rímom. Ostáva tu však otvorená otázka: „Je naozaj možné očakávať opravdivé ekumenické stretnutie a otvorený dialóg s Rímom?“^(D). Táto otázka vyplýva z rímsko-katolíckeho presvedčenia, že rímsky katolicizmus je jedinou Kristovou cirkvou a história protestantských cirkví od samého počiatku reformácie (31. október 1517) až do dnešných dní ukazuje, že odpoveď na ňu je: Nie!

Redakcia Solas

Zdroje a poznámky:

A) Za otca a vodcu moderného (súčasného) evanjelikálneho hnutia je označovaný anglikánsky teológ a biblista John R. W. Stott (1924-2011). Stúpenci evanjelikálnych cirkví v základných bodoch súhlasia s Lutherovým učením (a iných reformátorov), ale nepovažujú sa za jeho (ich) nasledovateľov https://sk.wikipedia.org/wiki/Evanjelic%C3%A1lne_hnutie. Nie je nič neobvyklé, že v cirkvách, ktoré sa etablujú ako evanjelikálne, sa veľmi málo, ak vôbec niečo, vie o piatich protestantských biblických princípoch sola v ich plnom znení a význame.

B) Na Slovensku sú cirkvi (spoločenstvá) hlásiace sa k tomuto hnutiu zoskupené do Združenia evanjelikálnych cirkví v Slovenskej republike.

Združenie evanjelikálnych cirkví v SR vzniklo v roku 1993 (<https://www.zec.sk/>). V súčasnosti členskými cirkvami Združenia evanjelikálnych cirkví v Slovenskej republike sú: Apoštolská cirkev na Slovensku, Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike, Cirkev bratská v Slovenskej republike, Evanjelická cirkev metodistická – Slovenská oblasť, Reformovaná kresťanská cirkev, zbor Bratislava.

Treba nestotožňovať slovenských evanjelikov (luteránov, ECAV) s evanjelikami (príslušníkmi evanjelikálnych cirkví, napr. na Slovensku zoskupených v Združení evanjelikálnych cirkví v SR) a treba robiť rozdiel medzi evanjelikmi a evanjelikami. Viac o evanjelikálnom hnutí pozri na adrese https://sk.wikipedia.org/wiki/Evanjelic%C3%A1ne_hnutie a tam uvedených relevantných liniek.

C) Pojem ekuména pochádza z gréckeho slova oikos – dom. Označuje sa ním aj celá obývaná zem. Ekuména by teda mala byť akási spoločná strecha nad všetkými kresťanskými cirkvami. Na Slovensku ekumenické hnutie tvoria cirkvi združené v Ekumenickej rade cirkví v Slovenskej republike (ERCSR). Podľa zdroja <https://www.ekumena.sk/index.htm> jej riadnymi členmi sú: Evanjelická cirkev augsburského vyznania (ECAV), Reformovaná kresťanská cirkev, Pravoslávna cirkev, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Evanjelická cirkev metodistická, Cirkev československá husitská. Členmi- pozorovateľmi sú: Rímsko-katolícka a Grécko-katolícka cirkev, Apoštolská cirkev, Cirkev adventistov siedmeho dňa, Starokatolícka cirkev, Ústredný zväz židovských náboženských obcí v SR.

D) Pavel Hanes, Dejiny kresťanstva, Banská Bystrica 2016, ISBN: 80-88945-01-1. V článku sú, so súhlasom autora, použité texty z tejto publikácie.

E) https://sk.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%BD_vatik%C3%A1nsky_koncil

<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil>

F) Sukcesia alebo sukcesívnosť je: (všeob.) postupnosť, následnosť; (právnický) nástup do práv predchodcu, následnosť do práva predchodcu.

G) V praxi však stále zostáva ten istý ekumenický pohľad a vzťah k nekatolíkom, ako pred pôsobením pápeža Jána XXIII. [poznámka redakcie].

H) https://sk.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%BD_vatik%C3%A1nsky_koncil